

Міністерство освіти і науки України
КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Суми, Україна)
Інститут інноваційних технологій і змісту освіти (Київ, Україна)
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (Київ, Україна)
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (Суми, Україна)
Класичний приватний університет (Запоріжжя, Україна)
Казахский национальный университет имени аль-Фараби (Алматы, Казахстан)
Узбекский научно-исследовательский институт педагогических наук
имени Т. Н. Кары Ниязи (Ташкент, Узбекистан)
Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna (Gdańsk, Polska)

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: ФІЛОСОФІЯ, ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА

Збірник наукових статей

7 грудня 2017 р.

Частина 2

Суми – 2017

Осьмук Наталія

З історії європейської педагогічної інноватики
кінця XIX – початку XX ст.: «Нові школи».....205

Пархоменко Ірина

Розвиток історико-краєзнавчої роботи в закладах позашкільної
освіти (початок 50-их – кінець 80-их років XX століття):
історіографія проблеми.....209

Рудь Ольга

Стан та організація навчально-виховного процесу
в початкових народних училищах
Лебединського повіту середини XIX – початку XX століття.....214

Семеновська Лариса

Дидактичні погляди М. Остроградського.....219

Сидоренко Наталія

Єврейська швейна школа «Труд» у м. Чернігові:
історія й педагогічні надбання.....224

РОЗДІЛ VIII. КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ, ЕТНОЛОГІЧНІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ

Алижонова Махбуба

Социально-педагогические и духовные предпосылки
процесса формирования национальных ценностей молодежи.....228

Басишвили Нателла

Человеческое измерение политики.....233

Белікова Валентина

Музичне мистецтво як чинник виявлення
творчого потенціалу особистості.....238

Беценко Тетяна

Аксіологічна значущість української уснословесної
народної творчості в аспекті гуманістичної педагогіки.....243

Ганиев Дониер

Современные задачи формирования семейных ценностей
в
Узбекистане.....246

Грицай Сергій

Актуальні питання моніторингу процесу формування
політичної культури студентів
педагогічних вищих навчальних закладів.....250

Золотарьова Тетяна

Синергетична освітня мета.....255

Зражевська Тетяна

Організація уроку математики із використанням
краєзнавчого матеріалу.....259

суб'єкт-суб'єктні відносини, які характеризують взаємодію як процес: індивіди, які діють, спільні дії, інформаційні зв'язки, взаємовплив, взаємостосунки, взаєморозуміння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сутність взаємодії. [Електрон. ресурс]. URL: <http://www.novapedahohika.com/noloms-1605-1;htmlirbis.npu.edu.ua> (дата звернення: 17.11.2017)
2. Соціолого-педагогічний словник / (за ред. В.В. Радула). Київ: «ЕксОб», 2004. 304с.
3. Немов Р.С. Психология. Кн. 1: Общие основы психологии. 4-е изд. М.: «ВЛАДОС», 2003. 692 с.

Анжеліка Шевель
(Суми, Україна)

ДОСКОНАЛІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ

У статті аналізуються проблеми досконалості українського суспільства. Автор наголошує на тому, що суспільство повинно наповнювати власний ідеал як квінтесенцію своїх духовних і матеріальних планованих векторів розвитку та одночасно орієнтир подальшого розвитку. Естетичні ідеали народу відображають намагання етносу втілити в життя уявлення про красу як найвищу цінність. В статті розглядається як формувалась досконалість в історичному аспекті. Проілюстровано як українська етнопедагогіка розкриває ідею досконалості українського суспільства.

Ключові слова: гуманізм, досконалість, естетичний ідеал, естетична насолода, етнопедагогіка, евідемонізм, етнізація, ідеал, натуралізм, прекрасне, раціоналізм, цінності.

В статье анализируются проблемы совершенства украинского общества. Автор отмечает, что общество должно наполнять собственный идеал как квинтэссенцию своих духовных и материальных планируемых векторов развития и одновременно ориентир дальнейшего развития. Эстетические идеалы народа отражают попытки этноса воплотить в жизнь представление о красоте как высшей ценности. В статье рассматривается как формировалось совершенство в историческом аспекте. Проиллюстрировано как украинская этнопедагогика раскрывает идею совершенства украинского общества.

Ключевые слова: гуманизм, совершенство, эстетический идеал, эстетическое наслаждение, этнопедагогика, эвидемонизм, этнизация, идеал, натурализм, прекрасное, рационализм, ценности.

The article analyzes the problems of the perfection of Ukrainian society. The author notes that the society should fill its own ideal as the quintessence of its spiritual and material planned development vectors and at the same time a reference point for further development. The aesthetic ideals of the people reflect the attempts of the ethnos to realize the idea of beauty as the highest value. The article examines how perfection was formed in the historical aspect. It is illustrated how Ukrainian ethno-pedagogy reveals the idea of the perfection of Ukrainian society.

Key words: *humanism, perfection, aesthetic ideal, aesthetic pleasure, ethnopedagogy, eudeminism, ethnization, ideal, naturalism, beautiful, rationalism, values.*

Поняття «досконале суспільство» є наріжним для будь-якої довершеної ідеологічної системи. Людство упродовж віків шукало шляхи досягнення його досконалості. Народна спадкова пам'ять українців зафіксувала, а науковці в різні епохи узагальнили такі основні напрямні досконалості українського суспільства: вироблення мірила суспільних цінностей; якісний відбір тих, хто перебуває на службі у громади (орієнтація на кращих членів спільноти, достойних, відданих справі - аж до уславлення найавторитетнішого - володаря), тобто, глибоке розуміння «досконалої людини»; збереження і покращення роду (нашому роду - нема переводу); гармонія з довкіллям [3, с.666].

Карл Поппер, говорив, що «все живе прагне отримати кращий світ». Таким чином, до кінця не розуміючи, в чому конкретно полягає сенс її життя, людина разом з тим добре усвідомлює, що спрямоване воно має бути саме в бік удосконалення.

Суспільство такою самою мірою, як і окрема людина, вкрай потребує гармонійного духовно-матеріального розвитку, орієнтації на власний ідеал, окреслений згідно з його історичними, геополітичними, національними, культурними особливостями та схильностями. Тут діють ті ж самі принципи та пріоритети, як і в житті окремої особистості, і про це слід завжди пам'ятати, визначаючи перспективи розвитку певного суспільства.

Як кожна людина постійно прагне кращого життя, маючи на увазі при цьому індивідуально визначені блага, так і будь-яке суспільство на кожному етапі розвитку повинно намагатися побудувати більш досконале майбутнє, створити найсприятливіший для людини суспільний лад та державний устрій. Адже лише духовне єднання людей, орієнтація на споконвічні людські цінності можуть стати опорою, на якій базуватиметься оновлене суспільство та держава. За аналогією з людиною суспільству необхідно усвідомлювати та формувати не лише і без того зрозумілі потреби в матеріальному забезпеченні, а, насамперед, «вловити» хоча б натяк на своє призначення, місію, виходячи з характерних для нього рис і закономірностей минулого розвитку. Іншими словами, для дійсного прогресу суспільство повинно наповнювати власний ідеал як квінтесенцію своїх духовних і матеріальних планованих векторів розвитку та одночасно орієнтир подальшого розвитку. Отже, не має значення, хто є суб'єктом на шляху до ідеалу – людина, суспільство чи держава – правила аналогічні для всіх [4, 93].

Українські філософи завжди приділяли увагу вивченню досконалості з погляду прекрасного. Естетичний ідеал найчастіше виражає аксіологічний аспект естетичного ставлення людини до світу. Так, М. Шлемкевич у своєму творі «Загублена українська людина» пов'язував естетичний ідеал з мистецтвом, яке дає можливість засобом мистецьких образів формувати людині певні естетичні ідеали. «Отже, означивши і так закріпивши відповідальними знаками різні душевні змісти, окремі ділянки духовної культури (релігія, мистецтво, наука) зв'язують свої образи й поняття в більші цілості: в релігійні та філософічні системи, мистецькі й наукові твори. В них переживання, утверджені образом або поняттям, дістають уже якесь окреслене місце серед інших переживань і подій, або дістають якусь оцінку». О. Кульчицький у праці «Світогляд і молодь» зазначає: «Ідеал звичайно має наглядний, образний характер і саме через свою образність як уявлення побажаного і досконалого діє через нашу уяву на нашу емоційність, стає рушійною силою свого власного здійснення». У автора ідеал постає водночас і метою і засобом людської діяльності. Естетичний ідеал є образом вірцевого, ціннісного, до якого прагне людина. Те саме стосується естетичних ідеалів народу, що відображають намагання етносу втілити в життя уявлення про красу як найвищу цінність. Наближення до ідеалу чи віддалення від нього дає змогу побачити естетичний смак, що виникає у людини в процесі її естетичного розвитку та досвіду. І естетичний смак, і естетичний ідеал є невід'ємними складовими національного світогляду.

Народна творчість відображає колективні ідеали та цінності, що передають весь культурний досвід народу, духовні цінності минулих поколінь. З приходом на українські землі християнства, ідеалізація переміщується у сферу надприродного - на світ божественний. А тому найвищим ідеалом, в тому числі й естетичним, стає Бог. Під впливом християнських цінностей у період Київської Русі проголошуються ідеали: любові до ближнього, рівності та справедливості, патріотизму, святості родини та інші. Подальші епохи багато в чому відображають ідеали періоду Київської Русі, хоча з'являються і нові: кохання, ставлення до праці. Моральні якості людини та її неповторний духовний світ переносяться у розряд ціннісних. На сьогодні деякі ідеали поступово втрачають своє особливе значення, але ще можливе повернення до них, адже вони випробувані часом і мають надважливе значення для збереження українським народом своєї національної ідентичності, повноцінного існування та подальшого розвитку. В усі часи життя

українського народу найбільшою мірою підпорядковувалося прагненню до прекрасного. Перш за все, це засвідчує сама українська мова, де синонімами прекрасного є: гарне, добре, досконале, довершене, надзвичайне, вдале, влучне, сприятливе, щасливе, світле. Поняття «прекрасне» охоплює всі сфери життєдіяльності людини, воно застосовується як у матеріальному, так і в моральному відношенні. Щодо останнього, то прагнення відчувати гармонію між людиною і природою викликає бажання встановити подібні стосунки і між людьми, що в свою чергу переноситься на національний рівень. Це виражається у дотриманні суспільних норм (традиції, вимоги суспільної свідомості, норми звичаєвого права та інші), що діють в родині та поза нею, при зіставленні власних інтересів з інтересами народу в цілому. Що стосується матеріально-предметного втілення, то прекрасне, в основному, притаманне ужитковому мистецтву: предмети побуту, одяг, взуття, житло та інші речі, які оздоблювалися згідно з існуючими уявленнями про красу у зв'язку з традиційністю українців і майже не змінювалися аж до ХХ ст.

Отже, прекрасне не може існувати поза людською свідомістю та практикою. Предмет чи явище набуває оцінки тільки в процесі його естетичного освоєння людиною. Як результат, в її свідомості може виникати відчуття естетичної насолоди [1, 51].

Проілюструємо наочно, як українська етнопедагогіка розкриває ідею досконалості українського суспільства.

Так, Стельмахович М. Г. наголошує на тому, що добре виховання в українській етнопедагогіці розглядається як найбільша чеснота. Тому етнопедагогіка в основному націлена на реалізацію таких виховних завдань, як натуралізм — розкриття фізичних якостей, природних нахилів і здібностей дитини; раціоналізм — плекання розуму; гуманізм — прищеплення якостей досконалої людини; евідемонізм — вироблення здатності до досягнення земного благополуччя і людського щастя, життєвого оптимізму; етнізація — опанування національною культурою (національна освіта) у поєднанні із засвоєнням загальнолюдських духовних цінностей (цивілізація).

Освітні здобутки, зумовлені активною підтримкою народу, козацтвом Запорізької Січі, зумовили появу українських академій високого європейського рівня в Острозі (1680 р.), Києві (1632 р.), Харкові (1727 р.), де вчилися студенти не тільки з України, а й з інших країн. В 1661 р. у Львові був відкритий Перший в Україні університет. Згадані вищі навчальні заклади стали осередками підготовки української

інтелігенції. Певна частина її здобула вищу освіту в західноєвропейських навчальних закладах. Деякі з них пізніше стали провідними вченими в європейських вузах. Так, ректором Болонського університету був видатний український учений Юрій Дрогобич. Падуанський університет на початку XVII ст. закінчив соратник Богдана Хмельницького Станіслав Морозовицький, відомий у народі як полковник Морозенко (загинув під час облоги Збаража у 1649 р.). Саме про цього складено одну з найпопулярніших народних дум «Ой, Морозе, Морозенку». Острозьку академію закінчив Мелетій Смотрицький, автор слов'яноруської «Граматики» (1619 р.), яка до середини XVIII ст. була єдиним підручником з граматики в Україні, Росії та Білорусії. Вихованцем цієї ж академії був гетьман Війська Запорізького Петро Конашевич-Сагайдачний, оспіваний в українській народній пісні «Ой на горі та й женці жнуть». У Києво-Могилянській академії здобув освіту Григорій Сковорода. Серед випускників цього вищого навчального закладу були не тільки культурно-освітні діячі України, а й значна частина козацьких воєначальників, в тому числі соратники Богдана Хмельницького — Іван Чернята, Федір Лобода, Тимофій Носач, Іван Кравченко, а також гетьмани України Іван Виговський, Павло Тетеря, Юрій Хмельницький та Іван Самойлович. Усі вони стали національними героями України, а своїм особистим прикладом освіченості, вірним служінням народові сприяли утвердженню особливого авторитету інтелігентної людини в українській етнопедагогіці. Інтелігентна людина, серед українців користується особливою повагою. У західних областях України ще майже донедавна звичайного, скромного сільського вчителя називали професором, а вчительку — професоркою [2, 67].

Отже, стратегію вирішення сучасних проблем України, в тому числі і освітніх слід шукати в гуманізації цілей діяльності людини, її орієнтації на якість життя людини (добробут, здоров'я, комфортність довкілля, культурне та інтелектуальне зростання). Основним продуктом має стати фактичний приріст якості життя, а також досконалість особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Невмержицька О.М. Краса як головна естетична цінність українського національного світогляду в філософії першої половини XX ст. / О.М. Невмержицька // Грані. – 2016. – №6. – С. 51-54
2. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. – К. ІЗМН, 1997. – 232 с.
3. Українознавство: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. М. І. Обушного. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 672 с.

4. Чорна Л.В. Феномен ідеалу в суспільному розвитку / Л.В. Чорна // Вісник НАДУ. – 2015. – №2. – С.93-97

5. Швецова А. В. Національний характер як предмет соціально-філософського аналізу : автореф. дис. на здобуття наук. ст. д-ра філос. наук: 09.00.03 / А. В. Швецова. – К., 1999. – 35 с.

Irma Shioshvili
(Телаві, Грузія)

GŁÓWNE ASPEKTY ŚWIADOMOŚCI POLITYCZNEJ STUDENTÓW

Грузинська освітня система перебуває в станы реформування й представлена широкій аудиторії як частина світового освітнього простору, що сягає корінням нинішніх тенденцій глобалізації.

Загалом, глобалізація проявляється в кожному шарі суспільства і студенти не є винятком. Студенти, як один із важливих і особливо активних рівнів, потребують певного педагогічного підходу. Основна частина педагогічного підходу полягає в діалозі, високому рівні суперечок та активних дискусій. Все це стане міцною основою для формування політичної свідомості.

Ключові слова: політична свідомість, освітній простір, політичні процеси, соціальна активність, соціальний статус

Грузинская система образования находится в стадии реформирования и представлена широкой аудитории как часть мирового образовательного пространства и уходит корнями в нынешние тенденции глобализации.

Глобализация в широком смысле проявляется в каждом слое общества, и студенты не являются исключением. Студенты, как один из важных и особенно активных уровней, требуют определенного педагогического подхода. Основная часть педагогического подхода проявляется в диалоге, высоком уровне споров и активных дискуссиях. Все это станет прочной основой для становления политического сознания.

Ключевые слова: политическое сознание, образовательное пространство, политические процессы, социальная активность, социальный статус

Student political consciousness as the guarantee condition of culture dialogue

Georgian educational system is under the reform and is presented to the wide audience as one part of the world educational space and takes roots from the current tendencies of the globalization.

Generally globalization is vivid in each layer of the society and the students are not exception. The students, as one of the important and especially active level require specific pedagogical approach. The main part of the pedagogical approach appears in the dialogue, high level of dispute and active discussions. All this will become the solid ground for creation of political awareness.

Key words: political consciousness, educational space, political processes, social activity, social status

Światowy Obszar Edukacji, z których jeden jest częścią trwających reform w Gruzji, wywodzi się z dzisiejszych trendów globalizacji